

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen (OPS-perusteet)

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan koulu yhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä¹.

Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista. Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja oppimisen tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoitoon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy¹, sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetusselliseen ja opiskeluhoollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on koulu yhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käytäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti¹ poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin koulu yhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.^{1,3}

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua varten voidaan paikallisesti laajentaa esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää.² Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.¹

Opiskeluhoito on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhoito ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seuranta ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus.^{1,3}

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä.^{1,3} Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.⁴

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa¹.

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.¹

On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian.¹ Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisiin.⁵ Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti^{1,7}

Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyiden ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan, koulun, oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyiden siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa.^{1,7,11} Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin¹.

Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puuttumisen toimintamallin mukaisesti¹. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia opiskeluhoitotyön tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta.^{1,7} Opiskeluhoitopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluihin^{6,7}.

Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä^{1,8}. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai painavan muun syyn vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimesijaisena keinona harkita päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppimissuunnitelmasta ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana⁹.

Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojeluilmoitus¹⁰.

1 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022)

2 Perusopetuslaki 11 §, 14 § (628/1998), Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) 6 §

3 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2 - 6 § (1287/2013)

4 Perusopetuslaki 29 § (626/1998)

5 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § (1287/2013)

6 Terveydenhuoltolaki 15 a §, 16 §, 17 a § (1326/2010), Sosiaalihuoltolaki 5 §, 10 §, 27 c § (1301/2014)

7 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 - 19 § (1287/2013)

8 Perusopetuslaki 16 §, 16 a §, 17 §, 17 a § (628/1998)

9 Perusopetuslaki 18 § (628/1998)

10 Sosiaalihuoltolaki 35 § (1301/2014)

11 Perusopetuslaki 3 § (626/1998)

Porin kaupunki

Kouluun kiinnittymisen tukeminen ja poissaolojen ennaltaehkäiseminen

Koulun toimintakulttuurin kehittämisen keskeiset periaatteet on kuvattu opetussuunnitelman luvussa 4.2. Koulun toimintakulttuurin tulee tukea hyvän ja turvallisen koulupäivän toteutumista.

Hyvä ja turvallinen koulupäivä edistää oppilaan kouluun kiinnittymistä, ennaltaehkäisee poissaoloja, edistää niihin puuttumista sekä tukee oppilaan kouluun paluuta.

Hyvään ja turvalliseen koulupäivään kuuluvat oppilaan arvostava kohtaaminen koulussa sekä luottamuksellinen ja kannustava vuorovaikutus kouluyhteisössä oppilaiden ja koulun aikuisten kesken. Koulun aikuisten vuorovaikutuksen tulee olla kaikissa tilanteissa oppilaiden kanssa kouluun kiinnittymistä tukevaa ja läsnäoloa vahvistavaa. Oppilailla tulee olla tunne yhteisöllisyydestä ja osallisuudesta.

Koulussa ei hyväksytä kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää, ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Tärkeää on oppilaan vertaissuhteiden tunnistaminen ja tukeminen esimerkiksi opettelemalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Hyvään ja turvalliseen koulupäivään kuuluu myös arjen ennakoitavuus ja selkeät toimintatavat. Keskeistä on huolehtivat aikuiset, jotka ovat kiinnostuneita oppilaiden asioista ja jotka yhteistyössä ohjaavat ja tukevat oppilasta koulunkäynnissä ja oppimisessa.

Poissaolojen ehkäisemiseksi tulee tunnistaa koulunkäynnin ongelmia ennakoivia merkkejä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi runsaat poissaolot ja toistuvat myöhästelyt, lisääntyneet käynnit kouluterveydenhoitajan luona, lisääntyneet psykosomaattiset oireet, poissaolot erityisesti sellaisina päivinä, jolloin on koe, esitelmä tai tietyn aineen oppitunti, jatkuva yhteydenpito kotiin koulupäivän aikana tai oppilaan vaikeudet palata kouluun loman tai sairauden jälkeen. Alttiutta koulupoissaoloihin lisäävät

myös oppilaan kokema trauma tai läheisen kuolema sekä koulun vaihdokset ja nivelvaiheet. Myös koulukiusaaminen lisää poissaolojen riskiä.

Arvostava yhteistyö ja kohtaaminen huoltajien kanssa tukee oppilaiden kouluun kiinnittymistä.

Poissaolojen merkitseminen ja seuranta

Opettajien vastuu poissaolojen seurannassa korostuu, koska opettajat tekevät poissaolomerkinnät ja luokittelevat ne. Poissaolojen seuraamiseksi oppilaan poissaolot kirjataan tuntimerkintöinä oppilashallintojärjestelmään yhdenmukaisesti alla olevan taulukon mukaisesti.

Merkintä	Huoltajan rooli	Lisätietoja merkinnän kirjaamisesta
Lupa	Huoltaja anoo etukäteen.	Opettaja voi myöntää 1–3 päivää. Rehtori voi myöntää neljästä päivästä kuukauteen.
Luokittelematon poissaolo	Luokittelematon poissaolo tulee huoltajalle tiedoksi.	Mikäli poissaolon syy ei ole tiedossa, opettaja merkitsee poissaolon luokittelemattomana poissaolona. Kun huoltaja ilmoittaa poissaolon syyn, opettaja luokittelee poissaolon saamansa selvityksen perusteella.
Terveystilainen	Luokittelu huoltajan selvityksen perusteella.	Ei saa kirjata diagnoosia.
Muu	Luokittelu huoltajan selvityksen perusteella.	Muu kuin terveystilainen poissaolo, johon ei ole anottu lupaa.
Luvaton	Luokittelu huoltajan selvityksen perusteella	Poissaolon syy ei ole hyväksytty tai perusteltu.

Poissaolojen huolellinen merkitseminen mahdollistaa poissaolojen seurannan. Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja koko kaupungin ja yksittäisen koulun tasolla lukuvuosittain. Rehtori ja koulun opiskeluhuoltoryhmä seuraavat oman koulunsa poissaolojen määrää vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Luokanopettaja ja luokanohjaaja seuraavat oman luokkansa oppilaiden poissaoloja. Jokainen opettaja seuraa poissaoloja opettamansa oppiaineen osalta. Luokanopettaja ja -ohjaaja tarkistavat oman luokkansa kokonaistilanteen kaksi kertaa lukuvuoden aikana. Poissaolojen dokumentointi ja seuranta on jokaisen koulun, opettajan ja opiskeluhuollon työntekijän velvollisuus. Poissaolojen kokonaismäärän lisäksi poissaoloja tarkastellaan myös poissaolotyypeittäin. Poissaolojen seurannassa hyödynnetään oppilashallintojärjestelmästä saatavia tietoja luokanopettajan tai -ohjaajan oppilaan- ja ryhmätuntemuksen tukena.

Poissaoloihin puuttumisessa noudatetaan Poissaolon portaat -toimintamallia, jossa huolta aiheuttavat poissaolot jaotellaan korjaantuviin, lyhytaikaisiin ja pitkäkestoisiin. Poissaolon portaisiin on myös määriteltä poissaolojen tuntimääriin perustuvat toimenpiderajat eri vuosiluokkakokonaisuuksille kuu-kauden tarkastelujakson aikana. Tuntimäärät ovat ohjaavia, koska poissaolojen tuntimäärä voi olla suuri ilman, että poissaolo herättää huolta ja toisaalta myös pienempi tuntimäärä voi herättää huolta.

Taulukko: Poissaolon portaat ja toimenpiderajat kuukauden tarkastelujakson aikana.

	Korjaantuva taso	Lyhytaikainen taso	Pitkäkestoinen taso
Vuosiluokat 1–2	Alle 20 tuntia	20–29 tuntia	30 tuntia tai enemmän
Vuosiluokat 3–6	Alle 25 tuntia	25–34 tuntia	35 tuntia tai enemmän
Vuosiluokat 7–9	Alle 30 tuntia	30–44 tuntia	45 tuntia tai enemmän

Poissaolo voi myös herättää huolta, vaikka toimenpiderajat eivät ylity. Huolta herättäviä poissaoloja voivat olla tiettyinä ajankohtana toistuvat poissaolot, kuten tietyllä oppitunnilla, tiettyinä viikonpäivinä, tiettyyn aikaan päivästä, lukuvuodesta tai lomien jälkeen. Huolta herättävät koulupäivän keskeytykset tai lyhyellä aikavälillä nopeasti kertyvät poissaolot, vaikka niitä ei olisi määrällisesti paljon. Myös terveydelliset poissaolot ja luvalliset poissaolot voivat olla syy poissaoloihin puuttumiselle. Koulunkäynnin nivelvaiheissa kiinnitetään erityistä huomiota poissaoloihin. Poissaoloihin tulee puuttua mahdollisimman varhain, koska poissaolojen pitkittyessä paluu takaisin kouluun hankaloituu.

Poissaolojen syiden selvittäminen

Kaikilla koulun opettajilla on vastuu seurata oppilaiden poissaoloja. Poissaoloihin puuttumiseen liittyen poissaolon syyn ja kokonaistilanteen selvittely on ensisijaisesti luokanopettajan tai -ohjaajan vastuulla. Luokanopettaja tai -ohjaaja keskustelee tarvittaessa poissaoloista ja tuesta myös erityisopettajan ja opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa. Tarvittaessa ollaan yhteydessä sosiaali- tai terveydenhuollon palveluihin. Poissaolojen pitkittyessä ja poissaoloihin puuttumisen vaatiessa yhä enemmän toimia tai moniammatillista yhteistyötä, sovitaan koulussa tarkemmin vastuunjaosta.

Luokanopettajan tai -ohjaajan tulee aina selvittää luvattomat poissaolot sekä huolta herättävät poissaolot. Huoli voi liittyä oppilaan oppimiseen tai hyvinvointiin. Mikäli huoltaja ei ilmoita poissaolon syytä kolmen koulupäivän kuluessa, luokanopettajan tai -ohjaajan tulee olla erikseen yhteydessä oppilaan huoltajaan luvattoman poissaolon syyn selvittämiseksi. Poissaolojen syyn selvittämiseksi keskustellaan myös oppilaan kanssa. Poissaolon syyn selvittäminen voi sisältää keskustelujen ohella havainnointia sekä poissaolotietojen keräämistä. Lisäksi voidaan hyödyntää myös tarkoitukseen laadittuja kyselyjä. Poissaolon taustalla olevat mahdolliset oppimisvaikeudet täytyy selvittää. Syitä on tarpeen selvittää yhteistyössä eri tahojen kanssa, koska aina ensin oletettu syy ei olekaan tärkein poissaoloja aiheuttava tekijä ja syyt ovat usein moninaisia. Poissaolojen syiden selvittäminen edistää oppilaan, perheen ja ammattilaisten ymmärrystä poissaolojen syistä sekä auttaa kohdentamaan tukitoimet oikein.

Toimenpiteet kouluun kiinnittymisen edistämiseksi ja poissaoloihin puuttumiseksi

Kokonaistilanteen selvittämisen ja syiden selvittämisen jälkeen pohditaan pedagogisia, opiskeluhuollollisia ja moniammatillisia tukitoimia. Nämä kirjataan matalalla kynnyksellä muistioon tai opiskeluhuoltokertomukseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien niin edellyttäessä, laaditaan suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseksi joko oppimissuunnitelmaan tai erityistä tukea saaville oppilaille HOJKS:aan. Poissaolojen pitkittyessä laaditaan suunnitelma kouluun palaamiseksi. Poissaolon portaalta toiselle siirryttäessä toimenpiteet tehostuvat ja monipuolistuvat. Kaikilla tasoilla annetaan tarvittaessa ohjausta, oppimisen tukea ja opiskeluhuollollista tukea.

Oppimisen tuki voi olla esimerkiksi tukiopetusta, opetuksen eriyttämistä, erilaisten joustavien ratkaisujen hyödyntämistä arvioinnissa, opetusjärjestelyissä ja näyttöjen antamisessa. Poissaolojen pitkittyessä oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa kuvataan opetusjärjestelyt ja muut toimenpiteet, joiden avulla kouluun kiinnittymistä voidaan tukea. Tarvittaessa oppilas voidaan siirtää vuosiluokkiin sitomattomaan opiskeluun, opetusta voidaan antaa painoalueittain tai järjestää POL 18 §:n mukaan toisin. Oppilaalla, jolla on paljon poissaoloja, tulee olla mahdollisuus tavoitella myös korkeita arvosanoja.

Poissaoloihin puuttumiseksi ja koulun kiinnittymisen tukemiseksi on huolehdittava siitä, että oppilas ei jää yksin. Oppilaalla, jolla on paljon poissaoloja, tulee olla koulussa turvanaan aikuinen, joka tietää tilanteesta ja jonka hän voi tavoittaa koulupäivän aikana. Luokanopettajalla tai luokanohjaajalla on merkittävä rooli oppilaan kouluun kiinnittymisen tukemisessa. Tärkeää on luoda myös oppilaslähtöisesti rakenteita esimerkiksi välitunneille, mitkä tukevat oppilaan sosiaalisia suhteita ja kouluun kiinnittymistä. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtävänä on vahvistaa oppilaan kouluun kiinnittymistä.

Varsinkin ylemmillä poissaolon portilla tehdään yhteistyötä tarvittaessa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Työnjako koululla ja poissaolojen käsittelyssä mukana olevat ammattilaiset riippuvat käyttöön otettavista toimista. Oppilas voi tarvita moniammatillista tukea esimerkiksi kotoa kouluun lähtemisessä.

Yhteistyö huoltajien kanssa ja tiedottaminen huoltajille

Huoltajien tehtävänä on huolehtia, että oppivelvollisuus tulee suoritettua ja että oppilas käy koulua. Luokanopettajan tai -ohjaajan tulee olla matalalla kynnyksellä yhteydessä oppilaan huoltajaan, mikäli oppilaan poissaolot tai kouluun kiinnittyminen herättävät huolta. Tarvittaessa huoltajan kanssa keskustellaan myös anotuista poissaoloista, mikäli ne vaikuttavat negatiivisesti oppilaan oppimiseen tai koulunkäyntiin. Myös huoltaja voi olla yhteydessä kouluun, mikäli hänellä herää huoli oppilaan poissaoloista tai kouluun kiinnittymisestä. Huoltajien kanssa selvitetään yhteistyössä poissaolojen syitä ja pyritään löytämään keinoja poissaoloihin puuttumiseksi ja kouluun kiinnittymisen edistämiseksi. Huoltajien kanssa sovitaan toimista, joiden avulla kotona voidaan tukea koulunkäyntiä.

Huoltajille tulee antaa tietoa poissaoloihin liittyvistä käytännöistä, kuten niiden anomisesta, poissaoloihin liittyvistä oppilaan velvollisuuksista ja oikeuksista sekä poissaolojen vaikutuksista oppilaan hyvinvointiin, koulunkäyntiin ja oppimiseen.

Yhteistyö koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä

Opiskeluhoitoryhmällä on keskeinen rooli hyvän ja turvallisen koulupäivän luomisessa. Opiskeluhoitoryhmä koordinoi koko koulun tason poissaolojen suunnitelmallista seuranta, ennaltaehkäisyä, niihin puuttumista sekä kouluun kiinnittymisen tukemista. Opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on edellä mainitut toimet koulun tasolla. Lisäksi se huolehtii, että huoltajien ja oppilaiden edustajien on mahdollisuus osallistua näiden asioiden käsittelyyn opiskeluhoitoryhmässä. Koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä tarkastellaan koko koulun tasolla poissaolojen määrää kaksi kertaa lukuvuoden aikana ja suunnitellaan toimenpiteitä kouluun kiinnittymiseksi ja tarvittaessa poissaolojen vähentämiseksi.

Yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa

Yksittäisen oppilaan kohdalla poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa ja poissaolojen syiden selvittämisessä tehdään tarvittaessa jo varhaisessa vaiheessa yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa. Poissaoloihin liittyvissä ongelmassa opettaja voi konsultoida opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisia yksilöimättä oppilasta, ohjata oppilaan opiskeluhoitopalvelujen pariin tai oppilas tai hänen huoltajansa voivat olla opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisiin suoraan yhteydessä.

Laajojen terveystarkastusten osalta opettajalta voidaan kysyä tietoa oppilaan poissaoloista ja kouluun kiinnittymisestä. Huolta herättävien terveydellisten poissaolojen kohdalla oppilas ohjataan kouluterveydenhoitajan palvelujen pariin. Mikäli oppimisvaikeuksien ajatellaan olevan poissaolojen syynä, voidaan oppilas ohjata opiskeluhoitopalvelujen psykologille. Ohjaus opiskeluhoitopalveluihin tehdään yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa. Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset voivat ohjata oppilaan tarvittaessa myös terveyden ja sosiaalihoitopalvelujen, kuten erikoissairaanhoidon palvelujen pariin.

Toimintamallin jatkuva seuranta ja kehittäminen kerätyn ja järjestelmällisen palautteen pohjalta

Poissaoloihin liittyvien koulukohtaisten toimintatapojen seuranta, arviointi ja kehittäminen ovat koulun opiskeluhoitoryhmän vastuulla. Palautetta kerätään ja toimintamallia arvioidaan lukuvuosittain. Opiskeluhoitoryhmä vastaa siitä, että kaikilla koulun ammattilaisilla ja myös oppilailla sekä huoltajilla on tieto siitä, miten poissaoloihin liittyvissä asioissa toimitaan.

Koulukohtaiset lisäykset

Koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa toimintatapoja, joilla ennaltaehkäistään ja seurataan poissaoloja, puututaan poissaoloihin sekä tuetaan oppilaiden kouluun kiinnittymistä. Kouluilla tarkennetaan käytännön konkreettiset toimenpiteet, vastuunjako ja rakenteet lukuvuosisuunnittelun yhteydessä.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallisen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi
- toimintamallin oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi. Toimintamallissa kuvataan opetuksen järjestäjää, koulua ja oppilasta koskien¹
 - miten kouluun kiinnittymistä, koululäsnäoloa ja vertaissuhteita tuetaan ja poissaoloja ennaltaehkäistään¹. Mikäli paikallisesti päätetään laajennettavan esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun, kuvataan näiden tuntien tavoitteet ja sisällöt opetussuunnitelmassa⁸.
 - miten poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti niin että niistä kerätty tieto on käytettävissä poissaolojen ehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen lukuvuoden aikana¹
 - miten poissaoloihin puututaan suunnitelmallisesti, ja tämän edellyttämä työnjako ja vastuut^{1,2}
 - miten yhteistyö huoltajien tai muun laillisen edustajan kanssa toteutetaan^{1,2,3}
 - miten poissaolojen ehkäisemisen ja seurannan sekä poissaoloihin puuttumisen toimintatavat sekä niiden suunnittelu koordinoidaan koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä, jossa huoltajat ja oppilaat ovat osallisena^{1,4}
 - miten yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä toteutetaan^{1,2}
 - yhteistyössä kuvataan oppilaan opiskeluhoitopalveluihin ohjaamisen käytännöt⁵, terveystarkastuksiin liittyvä yhteistyö sekä yhteistyön konkreettinen käynnistäminen opiskeluhoitopalvelujen kanssa oppilaan runsaissa poissaoloissa^{1,7}.
 - miten toimintamallin jatkuva seuranta ja kehittäminen kerätyn tiedon ja järjestelmällisen palautteen pohjalta tehdään¹.

- miten yhteistyö koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti
 - miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta
 - mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.

1 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022)

2 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 - 5 § (1287/2013)

3 Perusopetuslaki 3 § (626/1998)

4 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § (1287/2013)

5 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § (1287/2013)

6 Terveystieteiden tutkimuskeskuksen asetusta neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 7 § (338/2011)

7 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 - 19 § (1287/2013), Terveystieteiden tutkimuskeskuksen asetusta neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta 15 a §, 16 §, 17 a § (1326/2010), Sosiaalihuoltolaki 5 §, 10 §, 27 c § (1301/2014)

8 Perusopetuslaki 11 §, 14 § (626/1998)